

Valg til folkevalgte organer

- Konstituerende møte og kommunale organer
- Valgbarhet
- Hvordan velge?
- Uttreden, fritak, opprykk og nyvalg
- Suspensjon

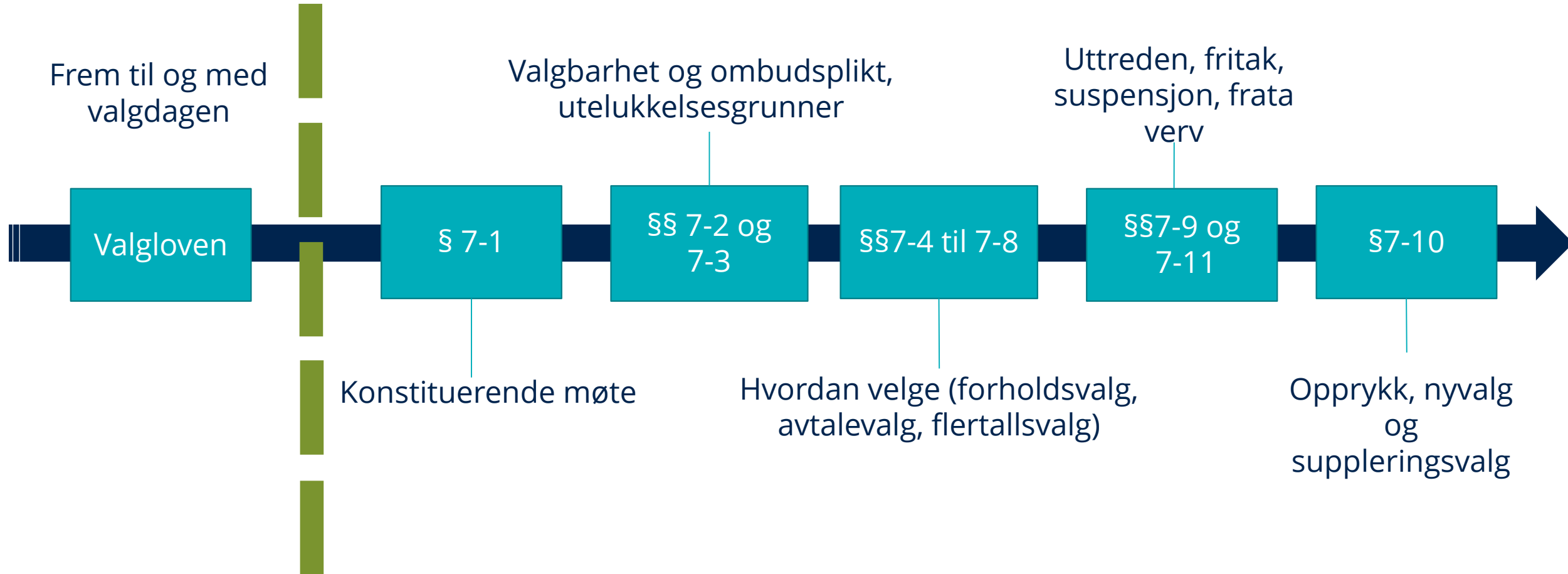
Fylkesmannen i Rogaland

9. sep 2019

Tidslinje

Konstituerende møte – kommuneloven § 7-1

- Holdes innen utgangen av oktober måned
- Når møtet er satt trer ny kommunelov i kraft
- Godkjenning av kommunestyrevalg
- Formannskap, ordfører, varaordfører og kontrollutvalg skal velges
- Det bør også velges medlemmer til andre folkevalgte kommunale organer og ledere

OBS!

§ 5-13:

Folkevalgte organer skal ha et reglement som fastsetter

a) organets virkeområde og eventuelle vedtaksmyndighet

b) tidsperioden som organet er opprettet for

c) eventuelle andre sentrale bestemmelser om organets virksomhet.

Formannskap § 5-5

- Velges blant kommunestyrets medlemmer
- Formannskapet innstiller til vedtak om økonomiplan, årsbudsjett, årsregnskap, årsberetning og skattevedtak.
- Kan få tildelt vedtaksmyndighet i alle saker, hvis ikke annet følger av lov.
- Formannskapet kan opprette arbeidsutvalg med medlemmer valgt av formannskapet som kan treffe vedtak

Kommunestyret ... velger selv formannskap .. med minimum fem medlemmer.

Medlemmer og varamedlemmer til formannskapet ...velges for fire år av og blant medlemmene av kommunestyret Valget holdes som forholdsvalg når minst ett medlem krever det, og ellers som avtalevalg.

Formannskapet ...kan opprette et arbeidsutvalg som består av medlemmer fra formannskapet ...

Formannskapet ...kan gi arbeidsutvalget myndighet til å treffe vedtak i saker som ikke har prinsipiell betydning, hvis ikke kommunestyret ...selv har bestemt noe annet.

Formannskapet ...innstiller til kommunestyrets ...vedtak i økonomisaker som nevnt i [§ 14-3 tredje ledd](#) og til skattevedtak. Formannskapet og fylkesutvalget kan få tildelt vedtaksmyndighet i alle saker hvis ikke noe annet følger av lov.

Kontrollutvalg §23-1

- Kommunestyret selv velger kontrollutvalg med leder, nestleder, øvrige medlemmer og varamedlemmer
- Minimum 5 medlemmer, minst ett skal velges blant kommunestyrets medlemmer
- Lederen kan ikke være medlem av samme parti eller tilhøre samme gruppe som ordføreren
- Skal ikke ha andre funksjoner enn det som følger av lov
- Kommunestyret kan når som helst velge medlemmer til utvalget på nytt
- Ved uttreden av ett medlem, skal alle medlemmene velges på nytt

Utelukket fra valg er bl.a.

Ordfører og varaordfører

Medlemmer og varamedlemmer av formannskap, kommunestyrekomité, folkevalgt organ med beslutningsmyndighet og ansatte i den aktuelle kommunen

Personer med ledende stilling eller som er medlem eller vara i styret eller bedriftsforsamling i selskap kommunen har eierinteresser i, styret i interkommunalt politisk råd eller kommunalt oppgavefallsskap

Folkevalgte og andre kommunale organer

§ 5-1: Folkevalgte organer etter denne loven er

- a) kommunestyre og fylkesting
- b) formannskap og fylkesutvalg
- c) kommuneråd og fylkesråd
- d) utvalg, inkludert kommunedelsutvalg og kontrollutvalg
- e) arbeidsutvalg
- f) felles, folkevalgt nemnd i vertskommunesamarbeid
- g) kommunestyre- og fylkestingskomiteer
- h) styret for deler av den kommunale eller fylkeskommunale virksomheten i parlamentarisk styrte kommuner eller fylkeskommuner
- i) representantskap og andre styringsorganer for et interkommunalt politisk råd
- j) representantskap for et kommunalt oppgavefellesskap
- k) et kommunalt eller fylkeskommunalt folkevalgt organ hjemlet i særlov.

§ 5-2 Andre kommunale organer skal opprettes etter bestemmelsene i denne loven.

Andre kommunale organer etter denne loven er

- a) partssammensatte utvalg
- b) styret for en institusjon
- c) underordnede styringsorganer for et kommunalt oppgavefellesskap
- d) styret for et kommunalt eller fylkeskommunalt foretak
- e) eldreråd, råd for personer med funksjonsnedsettelse og ungdomsråd eller annet medvirkningsorgan for ungdom.

Valgbarhet og ombudsplikt § 7-2

- Har stemmerett ved kommunestyre og fylkestingsvalg
- Folkeregistrert i kommunen
- *Har skriftlig samtykket til å stille til valg*
- Unntak for krav om bosatt i kommunen for enkelte organer (3. og 4. ledd)

Unntak fra ombudsplikten – krav til skriftlig samtykke

Det er forslagsstiller som skal innhente skriftlig samtykke fra representanten

Bestemmelsen gjelder ikke formannskapet – alle som er valgt inn i kommunestyret vil dermed kunne velges inn i formannskapet uavhengig av om de har samtykket til det jf. § 5-6

Utelukket fra valg § 7-3

a) fylkesmannen og assisterende fylkesmann

b) kommunedirektøren i kommunen eller fylkeskommunen og hans eller hennes stedfortreder

c) kommunalsjefer, etatssjefer og ledere på tilsvarende nivå

d) sekretærer for kommunestyret eller fylkestinget

e) den som har ansvaret for regnskapsfunksjonen i kommunen eller fylkeskommunen

f) de som foretar revisjon av kommunen eller fylkeskommunen

g) ansatte i sekretariatet som utfører tjenester for kontrollutvalget i kommunen eller fylkeskommunen

h) ansatte i sekretariatet til kommunerådet eller fylkesrådet som har fått delegert myndighet fra rådet.

Særregler om utelukkelse fra valg § 7-3

- Kontrollutvalget (tredje ledd)
- Ansvarlige for regnskap i foretak, politisk råd og kommunalt oppgavefelleskap (femte ledd)
- Stemmestyret, jf. valgloven § 4-2 (sjette ledd)

Hvordan velge?

Videreføring av gjeldende rett:

- To typer valg: forholdsvalg eller avtalevalg
- Hvis minst ett medlem krever det, skal valg foretas som forholdsvalg
- Forholdsvalg: hemmelig valg ved hjelp av på forhånd innleverte lister
- Avtalevalg: Kommunestyret vedtar enstemmig innstilling om sammensetning av utvalg

§ 7-4

Medlemmer til folkevalgte organer velges ved forholdsvalg hvis minst ett medlem krever det. I andre tilfeller skal medlemmene velges ved avtalevalg

Leder og nestleder for folkevalgte organer velges ved flertallsvalg

Listeforslag ved forholdsvalg § 7-5

- Listen kan ha dobbelt så mange navn som det antall medlemmer som skal velges.
Eks: skal utvalget ha 5 medlemmer kan hver liste inneholde 10 navn.
- *Hvis det skal velges fire medlemmer eller flere, skal hvert kjønn være representert med minst 40 prosent blant de foreslåtte kandidatene på den enkelte listen. Hvis det skal velges to eller tre medlemmer, skal begge kjønn være representert.*
- Listen underskrives av minst ett medlem i partiet/gruppen og medlem av det velgende organet

OBS!

Krav til kjønnsmessig balanse gjelder listen, ikke det endelige utvalget.

Ved krav til gjennomgående representasjon gjelder reglene om kjønnsmessig balanse så langt de passer

Valgoppgjør ved forholdsvalg § 7-6

- «d'Hondts metode» dvs. dele stemmetallet fra hver liste med 1,2, 3, 4 osv, og fordele tallene på de største kvotientene.
- Utpekingen følger rekkefølgen på listen (andre ledd)
- Unntak: Dersom krav til kjønnsmessig balanse ikke blir oppfylt ved utpeking etter hovedregelen skal kandidater fra det underrepresenterte kjønn rykke opp inntil kravet er oppfylt (tredje ledd)

«Hvis en liste får minst fire medlemmer i organet, skal hvert kjønn være representert med minst 40 prosent fra listen. Får listen tre eller færre medlemmer i organet, skal begge kjønn være representert fra listen.» § 7-6 tredje ledd første og andre punktum.

*Det åpnes ikke for å gjøre endringer på de
innleverte listeforslagene*

Bare krav om kjønnsbalanse på liste, ikke i utvalg

Høyre	AP	SP	FrP
K	M	M	M
M			

Avtalevalg § 7-7

I hovedsak videreføring av gjeldende rett

- Kommunestyret kan **enstemmig** vedta at valg til folkevalgte organer skal foregå som avtalevalg.
- Valget gjennomføres på grunnlag av en innstilling med forslag til medlemmer og varamedlemmer for hvert parti eller gruppe
- Innstillingen skal vedtas **enstemmig**.
- Antall varamedlemmer kan være inntil to flere enn de faste medlemmene fra partiet eller gruppen.
- Reglene om kjønnsbalanse har samme ordlyd som i § 7-5 om forholdsvalg men gjelder i motsetning til ved forholdsvalg for selve organet

§7-8

Ved flertallsvalg er den personen valgt som har fått mer enn halvparten av de avgitte stemmene. Hvis ingen får mer enn halvparten av stemmene, holdes en ny avstemning. Den som får flest stemmer ved den nye avstemningen, blir valgt. Hvis to eller flere kandidater får like mange stemmer, avgjøres valget ved loddtrekning.

Uttreden og fritak § 7-9

Uttreden

Den som ikke lenger er valgbar trer endelig ut av organet

Krever ikke søknad og godkjenning

Særregel:

En folkevalgt som er registrert utflyttet, og derfor ikke er valgbar, kan likevel tre inn igjen i vervet hvis han eller hun flytter tilbake igjen innen to år.

Fritak

Man kan søke dersom vervet vil føre til vesentlig ulempe

Kommunestyret skal **vektlegge om fritaksgrunn var kjent på valgtidspunktet**

Ved midlertidig fritak, kan man ikke tre inn igjen i vervet før fritaksperioden er over

Opprykk og nyvalg § 7-10

- Ved forfall innkalles varamedlem. Dersom organet er valgt ved forholdsvalg skal varamedlemmet kalles inn fra den gruppen det er forfall, i den nummerorden de er valgt (§7-10 første ledd)
- Ved fritak over tre måneder i andre folkevalgte organer enn kommunestyret kan første vara velges som settemedlem (§ 7-10 andre ledd)
- Den som ikke lenger er valgbar, trer endelig ut av organet.
 - *Gjelder det medlem av kommunestyret skal vara fra samme liste rykke opp og bli valgt til nytt fast medlem.*
 - *Gjelder det medlem av andre folkevalgte organ enn kommunestyre/kommunestyrekomité skal det velges nytt medlem/varamedlem (selv om det er valgt vara)*

§ 7-10 fjerde ledd, andre og tredje punktum:

Det nye medlemmet skal velges fra den samme gruppen som det uttredende medlemmet tilhørte.

Suppleringsvalg 7-10 sjette ledd

Dersom listen med varamedlemmer til formannskapet eller andre folkevalgte organ sin liste med varamedlem viser seg å være for lav, kan man supplere listen med nye varamedlemmer.

- Velges på samme måte som ved nyvalg
- Plasseres nederst på listen over varamedlemmer

Suspensjon 7-11

Første ledd er videreføring av gjeldende rett

I tillegg kan ordfører etter ny lov suspenderes ved

- Tiltale for forhold med strafferamme i fengsel i mer enn 3 år
- Vedtak fra kommunestyret selv, minst 2/3 av stemmene

Ordfører kan fratras vervet på permanent basis hvis

- Oppførselen viser at ordføreren er uskikket til å ivareta vervet
- Vedtaket skal treffes av kommunestyret selv med minst 90 prosent av stemmene
- Dette er et enkeltvedtak som kan påklages og lovlighetkontrolleres

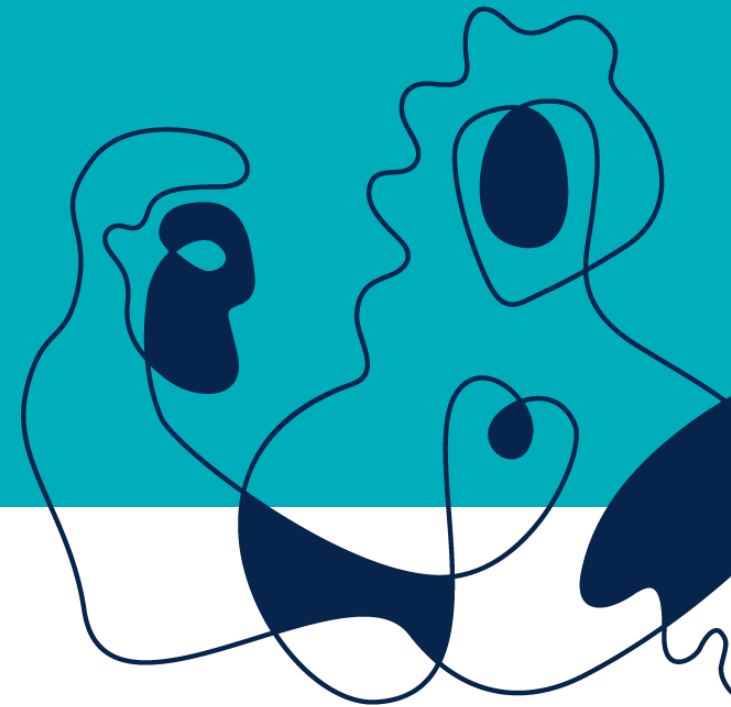
Rundskriv H-4/19

Rundskriv om konstituerande møte i kommunestyre og fylkesting – rettleiing om val til folkevalde organ med meir

Valg av medlemmer til forliksrådet – orientering om gjeldende regelverk

Fylkesmannen i Rogaland

9. sep 2019

INNHOOLD:

1. Forliksrådets sammensetning m.m.
2. Vilkår for å kunne velges som forliksrådsmedlem m.m.
3. Om valg av forliksrådsmedlemmer og varamedlemmer etter kommunestyrevalget i 2019 – Ny kommunelov – endring i domstoloven
4. Nærmere om gjennomføring av valget
5. Fylkesmannens oppnevning av de folkevalgte forliksrådsmedlemmer og varamedlemmer

1. Forliksrådets sammensetning m.m.

Domstolsloven § 27:

*«I hver kommunen skal det være et forliksråd
Forliksrådet skal ha **tre medlemmer og like mange varamedlemmer.**
Blant medlemmene og varamedlemmene skal det være både **kvinner og menn.**»*

- Forliksrådet skal ha en **formann**, ved forfall trer den av de andre som er nevnt først i oppnevningen i dennes sted.
- Med samtykke fra departementet kan kommunestyret fastsette at forliksrådet skal ha **to eller flere avdelinger**.
- Kommuner som har felles sekretariat og ligger i felles domssogn, kan opprette **felles forliksråd**, med minst 2/3 tilslutning i kommunestyret, dersom kommunene samtidig blir enig om antall medlemmer/varamedlemmer hver kommune skal velge, og hvordan representasjon av både kvinner og menn blant medlemmer og varamedlemmer skal sikres.

2. Vilkår som må være oppfylt for å kunne velges til forliksrådsmedlem:

- **Forliksrådsmedlemmer er dommere, og domstoloven § 53 gjelder derfor også for dem.**

Etter bestemmelsen er det krav til at forliksrådsmedlemmer er:

- **Norske statsborgere**
- **Som er vederheftige**
- **Som ikke er fradømt stemmerett i offentlige anliggender**

Domstolloven § 56 oppstiller i tillegg visse vilkår for å kunne velges som forliksrådsmedlem:

- Medlemmet må ha **fylt 25 år**.
- Medlemmet må være **under 70 år** ved valgperiodens start, jf. 70, annet ledd, nr. 1.
- Etter domstolloven § 56, første ledd annet punktum gjelder domstolsloven **§§71-74** tilsvarende for forliksrådsmedlemmer.
- Som forliksrådsmedlem skal bare velges personer som anses **særskilt godt egnet** til oppgaven, og **behersker norsk godt**, skriftlig og muntlig.
- Av bestemmelsen følger det også at personer som ikke er **bosatt** i kommunen kan nekte å ta i mot valg.

Domstoloven § 71 har bestemmelser om utelukkelse til vervet pga. stilling.

- «1. Stortingets representanter og vararepresentanter,
2. statsrådets medlemmer, statssekretærer, statsrådenes personlige politiske rådgivere og ansatte ved Statsministerens kontor,
3. fylkesmenn og assisterende fylkesmenn,
4. utnevnte og konstituerte dommere og ansatte ved domstolene,
5. ansatte ved påtalemyndigheten, i politiet og kriminalomsorgen og personer som er tildelt begrenset politimyndighet,
6. ansatte i Justisdepartementet, Politidirektoratet og Domstoladministrasjonen og dens styre,
7. ansatte og studenter ved Politihøgskolen og Fengselsskolen,
8. praktiserende advokater og advokatfullmektiger,
9. kommunens administrasjonssjef (medlemmene av kommunerådet i kommuner med et parlamentarisk styringssystem) og andre kommunale tjenestemenn som tar direkte del i forberedelsen eller gjennomføringen av valget.»

Domstoloven § 72 angir hvem som vil være utelukket pga. vandel:

- «1. den som er idømt ubetinget fengselsstraff i mer enn ett år,
2. den som er idømt forvaring eller særreaksjoner etter straffeloven § 40 eller §§ 62 til 65,
3. den som er idømt ubetinget fengselsstraff i ett år eller mindre, og det ved valgperiodens start er mindre enn 15 år siden dommen var rettskraftig,
4. den som er idømt betinget fengselsstraff, og det ved valgperiodens start er mindre enn 10 år siden dommen var rettskraftig,
5. den som er idømt eller har vedtatt bøtestraff for et forhold som etter loven kan medføre fengsel i mer enn ett år, og det ved valgperiodens start er mindre enn 10 år siden dommen var rettskraftig eller vedtakelsen,
6. den som har fått betinget påtaleunndlatelse eller domsutsettelse for et forhold som etter loven kan medføre fengsel i mer enn ett år, og det ved valgperiodens start er mindre enn 10 år siden avgjørelsen var rettskraftig.

Dom på samfunnsstraff medfører utelukkelse etter første ledd nr. 1 eller 3, avhengig av lengden av den subsidiære fengselsstraffen. Ved delvis betinget fengselsstraff vurderes hver del for seg etter første ledd.»

Etter domstoloven § 73 er det *kommunen* som skal kontrollere at ingen velges i strid med § 71 og 72.

- I praksis vil den nødvendige informasjonen måtte innhentes dels gjennom **kontakt med den enkelte kandidat**, og dels ved forespørsel til **strafferegisteret** eller **politiet**.
- Ved henvendelser om vandel bør kommunen legge vekt på at det ikke skal innhentes mer informasjon enn det som er **nødvendig** for å avklare om personen er valgbar etter § 72.

Etter domstoloven § 74 kan det kreves *fritak* fra valg grunnet **helsetilstand eller andre særlige grunner, eller vedkommende har vært medlem i to perioder tidligere.**

Generelt om valg av medlemmer:

- **MRK:** valg av forliksråd er ikke et valg av **politisk råd eller utvalg**
- Ved valget bør en ta hensyn til **personlige forutsetninger og egenskaper** hos dem som blir valgt.
- Forliksrådet har en viktig og krevende oppgave, det bør derfor **bare velges personer som i ethvert henseende er skikket for vervet.**
- Kommunen bør oppfordre til deltakelse på **kurs**. Kurs arr. årlig av Samarbeidsutvalget for forliksråd og namsmenn.
- **Bevare kontinuiteten** – bør være tilbakeholden med å skifte ut hele forliksrådet på en gang.

3. Fremgangsmåten ved valget – valg av forlikrådsmedlemmer og varamedlemmer etter kommunestyrevalget 2019 – ny lov

Domstolsloven § 57:

«Forlikrådsmedlemmer med varamedlemmer velges av kommunestyret **selv**»

- **Frist:** Valget foregår **innen 15. oktober året etter hvert kommunestyrevalg.**
- Det er derfor det **nye** kommunestyret etter valget som velger nytt forlikråd. (Spørsmål om frist for kommuner som er berørt av kommunesammenslåing, vil bli tatt opp med dep. FM vil komme tilbake til dette for de kommunene det gjelder.)
- **Tiltreden og funksjonsperiode:** Fra 1. januar det påfølgende år, og gjelder i 4 år.

Ny kommunelov - lov av 22. juni 2018 nr. 83, om kommuner og fylkeskommuner

- har medført endringer i enkelte bestemmelser i domstolsloven.
- Ny § 57 i domstolsloven skal lyde:
«...for valget gjelder bestemmelsene i §§ 7-4 til 7-8 med de avvik som følger av bestemmelsen her og av § 27. (medfører ingen realitetsendring i forhold til tidligere)
- Videre er det endring i § 76, første ledd som lyder: *«Når et utvalgsmedlem dør eller flytter fra kommunen, skal kommunedirektøren i kommunen slette vedkommende fra utvalget. Det samme gjelder dersom vedkommende ikke oppfyller valgbarhetsvilkårene etter §§ 70-72. Utvalgsmedlem som flytter til en annen kommune i sognet, overføres til fortegnelse for den nye kommunen. Bestemmelsen i § 73, annet ledd gjelder tilsvarende.»* (ingen vesentlige endringer her)

Nærmere om gjennomføring av valget:

I § 57 fjerde ledd er det på grunn av kommunelovens bestemmelser om forholdstallsvalg (forholdsvalg) gitt særregler for å sikre kravet i § 27 om at begge kjønn skal være representert både blant medlemmene og varamedlemmene.

- Ved **flertallsvalg** skal rekkefølgen både for medlemmene og for varamedlemmene bestemmes etter deres stemmetall, eller ved loddtrekning når stemmetallet står likt, med mindre kommunestyret enstemmig fastsetter rekkefølgen.
- Dersom det ved **forholdsvalg** er nødvendig for å oppfylle kravet i § 27 om at det blant medlemmene skal være både kvinner og menn, og opprykk etter kommuneloven § 37, nr. 3, (§ 7-6, tredje ledd i ny lov), innen den enkelte liste er utelukket, skal kandidater fra det underrepresenterte kjønn rykke opp på den listen som har fått færrest stemmer.
- Det samme gjelder dersom det er nødvendig for å oppfylle kravet om at det også blant varamedlemmene skal være både kvinner og menn. Dersom det har vært opprykk etter første punktum på den listen som har fått færrest stemmer, skjer opprykket for varamedlemmene på den listen som har fått nest færrest stemmer. Ved stemmelikhet avgjøres det ved loddtrekning på hvilken liste opprykk skal skje)

4. Domstolsloven § 58 – Valget skal innberettes til Fylkesmannen

- Dersom Fylkesmannen finner valget lovlig oppnevnes valgte medlemmer etter den rekkefølge som er fastsatt ved valget.
- I motsatt fall kan Fylkesmannen gi pålegg om å avholde nytt valg.
- Fylkesmannen fører tilsyn med forliksrådets virksomhet.

I forbindelse med innberetning av valget til Fylkesmannen ber vi kommunene om å påse at følgende opplysninger og dokumenter medfølger:

- Medlemmenes **fødselsdato og stilling**
- Bekreftelse på at valgte medlemmer oppfyller valgbarhetsvilkårene som er gjennomgått ovenfor
- Kommunestyrets **møteprotokoll og saksfremstilling.**

Spørsmål?

Maren Skåden

fagleder kommunalrett
maren.skaden@fylkesmannen.no
51 56 88 32

Fylkesmannen i Rogaland

Facebook facebook.com/fylkesmannenrogaland/
Nettside fylkesmannen.no/ro